

Орієнтовний зразок завдань
для I-го етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади
з української мови та літератури
2024/2025 н. р.
Українська мова

I. Творча майстерня

Напишіть есе (орієнтовний обсяг: 2–2,5 сторінки) на одну із запропонованих тем. Використайте у творі та підкресліть і позначте на берегах аркуша відповідною цифрою такі конструкції: 1) однорідні обставини (не менше ніж 2); 2) відокремлені означення (не менше ніж 2); 3) складені іменні присудки (не менше ніж 2).

1. *Україна не поділяється на захід або схід, вона поділяється на тих, хто любить Україну і хто її не любить* (Любомир Гузар).

2. *Нізащо я не хотів би змінити батьківщину або мати іншу історію, крім історії наших предків* (Степан Пушик).

3. *Не дивіться на Україну, як на землю своїх батьків. Дивіться на неї, як на землю своїх дітей, і тоді прийдуть зміни* (Святослав Вакарчук).

(15 балів)

II. Синтаксичний ринг

Виконайте синтаксичний розбір речення (підкресліть члени речення, дайте загальну характеристику синтаксичній конструкції), надпишіть частини мови.

Реальність і казка, подробиця й сміливе узагальнення, використання пісенних мотивів та набутоків народного декоративного досвіду й водночас талановитий, радісний вияв своєї сильної, щоразу оновлюваної творчої особистості – усе це й створило нам велику художницю двадцятого століття Катерину Білокур (Володимир Яворівський).

(8 балів)

III. Лінгвістичний блиц

З'ясуйте питання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловленнях-відповідях.

1. Поясніть, чим зумовлене написання слів *сам/на/сам, сама/самотою, сама/самісінька, на/самоті*.

2. Прокоментуйте запропоновані речення (двоскладне / односкладне, поширене / непоширене, повне / неповне): *Усміхнені діти. Діти щасливі. Діти всюди. Діти – майбутнє України*.

3. Укладіть синонімічний ряд до фразеологізму *пройшов крізь вогонь і воду*, підібравши чотири відповідних фразеологізми.

4. Утворіть від наведених іменників присвійні прикметники чоловічого роду: *Параска, Палажка, Мелашка, Домаха, лисичка*.

5. Поставте наголос у словах: *царина, зручний, зобразити, кулінарія, обіцянка*.

(10 балів)

IV. Е р у д и т

Милозвучність (евфонія) – здатність мови до мелодійного, гармонійного звучання. Уважають, що українська мова – одна з найбільш милозвучних у світі. Назвіть п'ять різних засобів милозвучності в українській мові, наведіть до кожного з них по два приклади.

(5 балів)

V. К о м у н і к а т и в н а р о з м и н к а

Складіть тематичний діалог (не менше 10 реплік), використавши різні види українських вигуків (не менше 8) (тема діалогу – на власний вибір).

(7 балів)

VI. Л а б о р а т о р і я р е д а к т о р а

Запропонуйте правильні варіанти до поданих конструкцій, що засвідчують порушення норм літературної мови:

ведучий інженер, знаючий винахідник, мючі шпалери, пануюча думка, попереджуючий напис, правляча еліта, наростаючий звук, процвітаючий колега, шокуюча новина, існуюча традиція.

(5 балів)

УСЬОГО: 50 балів

Українська література

I. Напишіть твір за однією з поданих тем (обсяг: 2–2,5 сторінки).

1. *Чи буває щось дорожче за життя?* (за повістю М. Коцюбинського «Дорогою ціною» та оповіданням О. Довженка «Ніч перед боєм»).

2. *Яка вона – людина, здатна витримати «максимальне навантаження»?* (за повістю Н. Бічуї «Шпага Славка Беркути»).

3. *«Щоб не випасти із цього грішного світу, хоч раз змішай із ближніми піт і кров»* (за поезією В. Герасим'юка «Чоловічий танець»).

(12 балів)

II. Назвіть твір й автора, послуговуючись художніми деталями.

1. Осінь, півень, бабусин поріг.
2. Дунай, вовк, коси, рушниця, човен.
3. Серенада, лісова стежка, співці, полювання.
4. Коровай, змій, холодний всесвіт.
5. Мати, калина, чужина, тополя.

(5 балів)

III. Літературний бліц

1. Чим історичні пісні відрізняються від козацьких?
2. Назвіть жанрові особливості дум.
3. Визначте поняття «філософська лірика», наведіть щонайменше два приклади таких творів.
4. Назвіть ім'я авторки, монумент якій – «Пам'ятник українській пісні» – установлений у Полтаві. Наведіть приклади не менше двох її творів.
5. Чому українці глибоко шанували творчість кобзарів? Назвіть імена найвідоміших виконавців.

(10 балів)

IV. Із погляду теоретика літератури (одне з двох запитань на вибір).

1. Особливості драми як літературного роду.
2. Характерні особливості народної пісні: жанрове розмаїття, основні зображувально-виражальні засоби.

(6 балів)

V. Заповніть таблицю «Герасим Калитка в системі образів» (І. Карпенко-Карий. «Сто тисяч»).

Характеристики образу	Реалізація у творі
Соціальний статус	
Ставлення до інших персонажів	

Головні цінності	
Фахові навички	
Ставлення до помилок	

(5 балів)

VI. Лабораторія літературного критика.

Виконайте системний аналіз художнього твору (проаналізуйте основні мотиви поезії, ключові художні образи й засоби художнього увиразнення, визначте жанрові особливості).

МОСТИ

тебе готували для цього – аби ти прийшов сюди
де в небі зірок забагато
і вдосталь жалю й води
тебе виховував батько тебе повчав лейтенант
а потім з'явилася жінка і з нею ти все забув –
прослухані мов уроки прокурені мов талант –
звуки шаленої музики долі раптовий зсув
і от стоїш ніби голий – чистий і молодий
такий як і ті що поряд
чесний хоробрий і злий
і ангел що ніби флюгер ловить свіжі вітри
сірим крилом витирає пітне засмагле чоло
бо завжди видимість краща у того хто бачить згори:
куди зникає надія звідки приходить тепло
і що ти в цю мить розкажеш тим хто навпроти нас
хто вірить у власну долю
хто вибрав ці простір і час?
любов вимагає пожертви і зречення задля мети
коли на прозору воду лягають найперші сніги
чи той хто ламає бар'єри – колись побудує мости?..
розгойдуються причали
єднаються береги

(Дмитро Лазуткін)

(12 балів)

УСЬОГО: 50 балів